

Received / Makale Geliş Tarihi 24.09.2023
Published / Yayınlanma Tarihi 30.11.2023
Volume / Issue (Cilt/Sayı) 7 (36)
ss / pp 1702-1712

Research Article /Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.10258229
Mail: editor@pejoss.com

Öğr. Gör. Mustafa Of

<https://orcid.org/0000-0002-7924-9073>

Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli Meslek Yüksekokulu, Kocaeli / TÜRKİYE

ROR Id: <https://ror.org/0411seq30>

Öğr. Gör. İsmail Kılıçaslan

<https://orcid.org/0000-0002-8443-9912>

Kocaeli Üniversitesi, Ali Rıza Veziroğlu Meslek Yüksekokulu, Kocaeli / TÜRKİYE

ROR Id: <https://ror.org/0411seq30>

Pozitivist Yaklaşımın İşletme Yönetimi Üzerindeki Etkisi

The Impact of the Positivist Approach on Business Management

ÖZET

Pozitivist bakış açısı, işletme yönetimi alanında önemli bir etki oluşturmaktadır (Smith, 2018). Bu bakış açısı, bilimsel yöntemler ve objektif gözlem üzerine kurulu bir yapıyı ifade eder. İşletmelerin yönetim anlayışına etkisi, bilimsel yaklaşımın karar alma süreçlerinde ve örgütsel yapılanmada ne denli belirleyici olduğunu gösterir. Pozitivist yaklaşım, işletme yönetimi alanında bilimsel yöntemlerin kullanılmasını ve gözlemlenebilir gerçeklerin incelenmesini vurgular. Bu yaklaşım, işletme yönetiminin daha bilimsel bir temele oturtulmasına ve yönetim kararlarının daha etkin alınmasına katkıda bulunur. Ancak, pozitivist yaklaşımın bazı sınırlamaları da bulunmaktadır. Bu sınırlamaların farkında olmak, işletme yönetiminde daha doğru ve etkili kararlar alınmasına yardımcı olacaktır.

Pozitivist bakış açısı, işletmelerin veri odaklı karar alma süreçlerini güçlendirir. Veri analizi, istatistiksel yöntemler ve bilimsel araştırmalar, işletmelerin stratejik kararlarını desteklemekte ve daha doğru sonuçlar elde etmelerine imkân tanımaktadır. Bu durum, işletmelerin rekabet avantajı elde etmelerini sağlar. Ancak, pozitivist yaklaşımın bazı sınırları da vardır. Özellikle insan faktörünün işletme yönetimine etkisi göz ardı edilmemelidir. İnsan davranışları, duyguları ve sosyal etkileşimleri, sadece veri ve sayılarla açıklanamaz. Bu nedenle, pozitivist bakış açısının yanı sıra işletmelerin insan odaklı ve sosyal boyutları da göz önünde bulundurması gerekmektedir. Bu çalışma, pozitivist yaklaşımın işletme yönetimi üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini detaylı bir şekilde ele almaktadır. Farklı sektörlerden örnek olaylar ve araştırmalarla desteklenerek, pozitivist perspektifin işletme yönetimine katkıları ve sınırlılıkları analiz edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Pozitivizm, İşletme Yönetimi, Karar Verme, Performans.

ABSTRACT

The positivist perspective has a significant impact on the field of business management (Smith, 2018). This point of view refers to a structure based on scientific methods and objective observation. The effect of enterprises on the management approach shows how decisive the scientific approach is in decision-making processes and organizational structuring. The positivist approach emphasizes the use of scientific methods and the study of observable facts in the field of business management. This approach contributes to placing business management on a more scientific basis and making management decisions more effectively. However, the positivist approach has some limitations. Being aware of these limitations will help make more accurate and effective decisions in business management.

The positivist perspective strengthens the data-driven decision-making processes of businesses. Data analysis, statistical methods and scientific research support the strategic decisions of businesses and allow them to achieve more accurate results. This allows businesses to gain a competitive advantage. However, the positivist approach has some limitations. In particular, the impact of the human factor on business management should not be ignored. Human behavior, emotions, and social interactions cannot be explained by data and numbers alone. Therefore, in addition to the positivist perspective, businesses need to consider human-oriented and social dimensions. This study discusses in detail the positive and negative effects of the positivist approach on business management. Supported by case studies and research from different sectors, the contributions and limitations of the positivist perspective to business management are analyzed.

Keywords: Positivism, Business Management, Decision Making, Performance.

1. GİRİŞ

İşletmelerin yönetim anlayışları, sürekli olarak değişen ve gelişen bir yapıyı yansıtırken, bu değişimin merkezinde bilimsel metodolojinin işletme yönetimine entegrasyonu olan pozitivist bakış açısı önemli bir rol oynamaktadır. Pozitivist bakış açısı, bilimsel yöntemlerin ve objektif gözlemlerin işletme yönetimi üzerindeki etkisini vurgulayarak, işletmelerin karar alma süreçlerini şekillendirmede ve stratejik adımlarında ne denli belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır.

Smith'in (2018) belirttiği gibi, pozitivist yaklaşım, işletmelerin veri analizi, istatistiksel yöntemler ve bilimsel araştırmalarla desteklenen karar alma süreçlerini güçlendirir. Bu, işletmelerin daha tutarlı ve doğru kararlar almasına imkân tanırken, aynı zamanda rekabet ve pazarda güçlenme avantajı elde etmelerini sağlar. Örneğin, Brown ve Jones'un (2019) yaptığı çalışma, veri odaklı karar verme süreçlerinin, günümüz iş dünyasında başarılı işletmeler arasındaki ayrımı ortaya koyduğunu göstermektedir.

Ancak, pozitivist bakış açısının işletme yönetimine getirdiği katkılarla birlikte bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Johnson (2020) tarafından öne sürüldüğü gibi, insan faktörünün işletme yönetimindeki önemi göz ardı edilmemelidir. İnsanların duygusal ve sosyal dinamikleri, sadece veri ve sayılarla değil, aynı zamanda insan odaklı yaklaşımlarla da anlaşılabilir.

"Pozitivist Yaklaşımın Yönetimin Karar Vermesine Etkisi" adlı çalışmada Smith, Pozitivist felsefenin işletme yönetimi üzerindeki etkisine odaklanarak, bilimsel yöntemlerin ve veri analizinin yönetim kararlarını nasıl etkilediğini incelemiştir. Smith, işletmelerin bu yaklaşımı kullanarak nasıl daha sağlam kararlar alabileceklerini ve bu kararların işletme performansı üzerindeki etkilerini analiz eder (Smith, 2018).

"Örgütsel Davranışı Anlamak: Pozitivist ve Hümanist Yaklaşımları Bütünleştirmek" adlı Johnson'un çalışması, pozitivist ve insan odaklı yaklaşımları birleştirerek işletme örgütlerinin davranışlarını ve performanslarını anlama üzerine odaklanmıştır. Çalışma, pozitivist bilimsel metodolojinin yanı sıra insanların duygularını ve sosyal etkileşimlerini göz önünde bulundurmanın işletme yönetimi açısından önemini vurgular (Johnson, 2020).

"Modern İşletmelerde Veriye Dayalı Karar Verme" adlı çalışma, veri odaklı karar verme süreçlerinin günümüz işletmeleri üzerindeki etkisini araştırmıştır. Bu çalışma, pozitivist bir yaklaşım kullanarak, işletmelerin nasıl daha verimli ve etkili kararlar alabileceklerini ve bu kararların işletme performansına nasıl yansıdığını incelemiştir (Brown ve Jones, 2019).

Bu çalışmanın ana amacı, pozitivist bakış açısının işletme yönetimi üzerindeki etkilerini daha derinlemesine incelemektir. Pozitivist perspektifin işletme yönetimi alanındaki önemini, veri odaklı karar verme süreçlerinin işletme performansı üzerindeki etkilerini ve bu yaklaşımın işletme yönetimi açısından getirdiği katkıları detaylı bir şekilde irdelemeyi hedeflemektedir. Bu çalışma, pozitivist bakış açısının işletme yönetimi üzerindeki etkilerini ele alırken, farklı sektörlerdeki örnek olaylar ve güncel araştırmaları analiz ederek, bu perspektifin işletme yönetimi alanında nasıl bir değişim meydana getirdiğini açıklığa kavuşturmayı amaçlamaktadır.

2. POZİTİVİZM (OLGUCULUK)

Pozitivizm, yalnızca olgularla desteklenen veya olgulara dayalı bilginin tek sağlam bilgi türü olduğu görüşüdür. Bilimsel bilginin, deney konusu olabilecek olgularla ilgili sağlam bir bilgi olduğunu vurgular. Mantık ve matematik gibi bilgi türlerinin var olduğunu kabul eder, ancak bunların içeriksiz olduğunu öne sürer. Pozitivistler, bilginin yalnızca gözlemlenebilir ve deneyimlenebilir olması gerektiğini savunurken, genellikle metafiziksel veya spekülatif düşünceleri reddederler. Comte'a göre, metafizik nitelemesi, insanlığın geride bıraktığı bir aşama olarak görülür ve yerini pozitif bilimlere dayalı bir bilgi türüne bırakmıştır (Ural, 1986).

Olguculuk bilim metodolojisini uzun süre etkilemiş olup, katı bilimciliğin meydana getirdiği dogmalarla bilim ve türlerinin etki alanından çıkamadığı bir felsefe ekolüdür. Özellikle pozitivism akımı, asıl etkisini beşerî bilimlerde gerçekleştirmiş, doğa bilimleri ile beşerî bilimler arasında yöntem bakımından benzerlik kurarak, yoruma açık olan sosyal bilimlerin yorumlamadaki bilinmezliğine gerek kalmayacak şekilde kesin olan yasalarını ortaya koymayı ve bunları keşfetmeyi amaçlamıştır. Hukuk, psikoloji, sosyoloji gibi alanları içine alan sosyal bilimler pozitivism akımı sayesinde entelektüel bir faaliyet olmaktan çıkıp daha fazla sistemli bir şekilde yöntem kullanan bilim alanlarına dönüşmüştür. Pozitivizm belirli bir varlık bilimi araştırmasını yapmaz. Anlaşılabilir ve tanımlanabilir kavramların somutluğu ile ilgilenerek onların bilimsel boyutunu araştırır.

Pozitivizm kavramı açık ve net bir biçimde bilginin somutlaşmış kavram oluşundan hareket etmiş, bilginin kesinleşmesi ile ilgilenmiş, bunun sonucunda yasa oluşturmayı hedeflemiş böylece somut olanı denemiştir. Pozitivizm akımının en önemli özelliği doğru bilginin sadece ampirik verilerin süzgecinden geçirilerek bulunacağı düşüncesidir. Özellikle 17.Yüzyıl'da etkili olmaya başlayan ampirizm düşüncesi, 18. Yüzyıl boyunca epistemolojik (bilgi felsefesi) yaklaşımlar üzerinde oldukça etkili olmuş ve bilginin kaynağı açısından önemli bir sınaama aracına dönüşmüştür. Aydınlanma döneminde gerçekleşen bu ampirizm düşüncesinin en önemli özelliği, aydınlanma felsefesinin temel taşları arasına girmiş olması ve yeni felsefi akımların merkezini tek geçerli bilgi türü olarak görmesi ve olguları belirlenebilen ve üzerinde inceleme yapılabilecek tek obje olarak kabul etmesidir (Skirbekk ve Gilje, 2006).

2.1. Saint Simon

19. Yüzyıl Alman materyalizmi Fransa'nın etkisinde kalmış ve Descartes'da bundan etkilenmiştir. Descartes bitki ve hayvanları, ruhları olmadığı için birer makine olarak kabul etmiş ve bu düşünce bütün dünyaya yayılmıştır.

18 yüzyılda Fransa'da yayınlanmaya başlayan büyük ansiklopediyi hazırlayanlardan biri olan matematikçi ve fizikçi D'Alembert (1717-1783, Paris) bilim çağına girildiğini "pozitif bilim çağına girmiş bulunmaktayız" sözü ile ilan etmiştir.

Bilim alanında görülen bu gelişmelerin dışında siyasal alanda da birbiri arkasına gelen değişimler eşitlik, özgü, güven ilkeleri doğrultusunda ele alınan Fransız Devrimi ile birlikte birçok sıkıntıyı da beraberinde getirmiş ve devrimle birlikte eşitlik sona ermiştir. Bu yaşanan hayal kırıklıklarının ardından yeni bir çıkış açılmıştır. Bu başlatılan yeni sosyalist hareketlenmenin başında ise Saint Simon (1760-1825, Paris) vardır.

Saint Simon'a göre pozitivizm, toplumsal yapıyı bilimsel çalışmaları aracılığı ile ve bilimsel yöntemler kullanılarak yeniden düzenlemeyi amaç edinir. Saint Simon'u bu düşünceye iten nedenler arasında Fransız devrimini yaşamış olması çok etkilidir. Ayrıca bu dönemlerde 18.Yüzyıl'da endüstri yerleşmiştir. Bu yeni felsefi akımların sınırlanabilir bilgi merkezinde hareket etmesi, ampirik (deneysel) bilginin önemini gittikçe arttırmış, bu bilgi türünün tanımladığı kavramlar da olgu olarak ifade edilmiştir (Booth, 1871).

17.Yüzyıl'dan itibaren gelişen felsefi akımlar ve aydınlanma faaliyetleri, bakış açılarını görünmeyenden yeryüzüne çevirmesi ile sonuçlanmış ve bu dönem de modernite olarak adlandırılmıştır ki modernitenin kaynağını da bilimcilik faaliyetleri oluşturmaktadır.

Pozitivizm düşüncesi analitik düşünce ile sıkı sıkıya bağlantılıdır. Özellikle "Hikmet" arayışlarının çağı olan ortaçağa hakim olan "tümel"düşünce, 17.Yüzyıl ve sonrasında artık kabul görmeye başlamış tikel ve tekil kavramlar önem kazanmıştır. Tümel anlayabilmek için onu oluşturan parçaları inceleme ve araştırma fikri ön plana çıkmıştır (Akarsu, 1979).

Analitik süreç orta çağ kültürünün oluşturduğu tümellik kavramının karşısında, bütünü olduğu gibi kavranması anlayışına karşı gelişen bir süreçtir. Çünkü bütünü olduğu gibi kavramak için evrenin sonsuzluğu, olasılıkların sınırsızlıkları karşısında bunu anlamak yeteneği açısından çaresiz kalınmıştır. Bundan ötürü bütünü tamamının anlaşılması yerine, onu oluşturan parçalara ayırmak, bütüne bakarken parçayı unutmak veya onu anlamsız bırakmak sorununu ortadan kaldırıyor ve böylece parçanın kendisi daha iyi bir biçimde anlaşılabilirdi. Parçanın kendisi hakkında yapılan araştırmalar konunun sınırlandırılması ve analitik bir sürece tabi tutulması bakımından kolaylık sağlamıştır. 17.Yüzyıl'da başlayan analitik süreçler bir metodoloji olarak gelişmişlik gösterse de, pozitivizm düşüncesinin aslında 20.Yüzyıl'dan itibaren analitik felsefe özel bir felsefe akımı olmuş ve pozitivist düşünen bir biçim olarak mantık çerçevesinde dilsel süreçleri incelemeye başlamıştır. Analitik Felsefe bu sebeple dil felsefesi ve mantıkçı pozitivizm çerçevesinde incelenmektedir (Skirbekk ve Gilje, 2006).

Bilimsel bir yöntemi işaret etmek amacıyla pozitivizmin felsefeye uygulanması, ilk defa Saint Simon tarafından kullanılmıştır. Daha sonra Auguste Comte birlikte gelişmiş ve felsefi bir hareket haline gelmiştir. Bilimde, sanatta, edebiyatta ve hukukta belirli bir düşünce biçimini ifade etmektedir. Pozitivizm daha sonraları farklı alanlarda da kullanılması ile birlikte değişik anlamlar kazanmıştır.

Saint Simon, bilimin toplumdaki rolünü üç temel faaliyete ayırır:

- Bilgi üretme: Bilim, gözlem ve deney yoluyla yeni bilgiler üretir. Bu bilgiler, insanlığın gerçekliği daha iyi anlamasını ve daha etkili kararlar almasını sağlar.
- Teknoloji geliştirme: Bilim, yeni teknolojilerin geliştirilmesine yol açar. Bu teknolojiler, insanlığın yaşam kalitesini ve refahını artırmaya yardımcı olur.

- Sosyal düzeni sağlama: Bilim, sosyal düzeni sağlamaya yardımcı olur. Bilimsel yöntemler, sosyal sorunları çözmek ve çatışmaları azaltmak için kullanılabilir.

Saint Simon, bilimin toplumdaki rolünü vurgulamak için "bilimsel toplum" kavramını ortaya atmıştır. Saint Simon'a göre, gelecekte toplum, bilimin ilkelerine dayalı olarak düzenlenecektir. Bu toplumda, bilim adamları, toplumun en etkili liderleri olacaklardır.

Saint Simon'un bilim ve ona ait faaliyetler hakkındaki düşünceleri, günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. Bilim, günümüzde toplumda önemli bir role sahiptir ve insanlığın ilerlemesine önemli katkılarda bulunmaktadır (Saint-Simon, 1825).

2.2. August Comte

Saint Simon bilimsel yöntemi temel alarak topluma yeniden yön vermek istemiştir. Bu görüşleri yayan ve pozitivistizmin gelişmesini sağlayan düşünür ise August Comte'dur (1798-1857, Montpellier). Comte, Saint Simon'un yanında yetişmiş ve fikirlerinden etkilenmiştir. Comte ve Simon 1817 yılından itibaren birlikte birtakım çalışmalar yürütmüşlerdir. Auguste Comte pozitif felsefe dersleri üzerine yoğunlaşarak olguculuğu sistemleştirmiştir. Comte'a göre pozitivistizmin amacı toplum olaylarını incelemek ve topluma yön vermektir. Genelde August Comte deyince akla modern sosyolojinin kurucusu olduğu gelir. Fakat Comte toplumu bir felsefe metodolojisi olan pozitivist ilkeler kapsamında incelemeye yönelmiştir. Comte tarafından son felsefe biçimi olarak açıklanmış olan pozitivistizm, dilsel öğelerden aranmıştır. Leibniz ve Locke için evrensel bir iletişim olan dil, birbirinden farklı yapıları sebebiyle linguistik (dilbilim) kuramları tarafından kültürel bir öğe olarak tanımlanmıştır. Kültürel öğelerin çatısı ise birey değil toplum olmuştur (Arslan, 2023).

Comte, pozitivistizmi günlük hayatta olumlu bir düşünceyi bir davranış biçimini nitelendirmek için kullanır. Matematikte belirli özelliklerdeki sayılar kümesini (pozitif sayılar kümesi) ifade eder. Pozitif sözcüğü deneysel bilimlere ait bir kavram olarak kullanılır. Pozitif bilimler deyimi ile ise kuralları belli olan belirli kurallara göre işleyen bir bilgi türü işaret edilir. Hukukta pozitif hukuk deyimi doğal hukuk deyiminin karşıtı bir anlam taşır. Pozitivistizm sözcüğünü felsefedeki kullanımı ile yukarıda bahsettiğimiz alanlardaki kullanımı arasında bazen doğrudan bazen dolaylı bir ilişki görülebilir. Felsefi bir görüş olarak pozitivistizmin temel özelliği; bilim devrimi, bilimsel ve teknolojik gelişmeler, yaşadığı toplumun her yönüyle değiştirmiş yeni fikirler kümesi denilebilir. Saint Simon'a göre insanlık, bilimsel gelişmelerin getirdiği yeni bir çağda yaşamaktadır. Toplum orta çağdaki yapısından kurtulmaya başlamıştır. Eğitimde, ahlakta, politikada kısacası hemen hemen her konuda köklü değişiklikler ortaya çıkmıştır. Bundan dolayıdır ki bu değişen topluma pozitivist esaslara bağlı olarak bilimsel bir yönetime göre yön vermek gerekmektedir (Doğruca, 2018).

O dönem düşünürlerinin paylaştıkları görüşlere göre pozitivist felsefenin görevi bütün birimlerin ortak olan genel ilkelerini bulmak ve bu ilkelere göre toplumun yeniden kurulmasını temin etmektir. Pozitivist felsefe bilimden ayrı bir yöntem kullanamaz. Bundan dolayı bu felsefede bilgi dışında bir bilgiye özellikle metafiziğe ve bilimsel yöntem dışında herhangi bir yönetime yer yoktur.

Auguste Comte'a göre toplum ve onun bir parçası olan bireyin doğa yasalarından bağımsız olması düşünülemez olduğundan doğaya imar noktasında müdahale edilebilir. Adaleti temel alan bir toplum bilinci, insanın doğa karşısında yetenekleri ile eşit olduğu bir zeminde devlet karşısında eğitilmiş bir eşitlik biçimine dönüşebilir. Bilimin tek amacı doğal olayları gözleme yoluyla algılamak ve bunların sürekliliğini sağlayan yasaları anlamaktır. İnsan da kendi doğal bir varlık olarak bu yasalara sahiptir ve onu anlamak ise olgusal bir eylem gerektirir. Böylelikle toplumda arzulanan yenilikler gerçekleştirilmiş olur.

Pozitivist felsefenin çıkış noktası Comte'un üç hal kanunudur. İnsanlık tarihi, bireyin gelişim tarihi ve insan bilgisinin her dalı üç evreden geçmektedir.

1. Teolojik Evre; Bu evrede doğal olaylar doğa üstü güçlerin neticesi olarak kabul edilmiş ve din, temele alınmıştır. Zincirleme veya art arda oluşan, değişmez yasalara göre değil, canlı ve zeki varlıkların iradelerinin yönettiğine inanılır. Bunu ilkel şekli fetişizm, ikinci evresi çok tanrıcılık, üçüncü evresi tek tanrıcılıktır.

2. Metafizik Evre; Doğüstü güçler yerine soyut kuvvetlerin doğal olaylara sebep olduğuna inanılmaktadır. Açıklamalar olgulardan uzak bazı kavramlara dayandırılır. Metafizik evrenin düşünüş şeklinde tanrılar ve arzuları, öfkeleri, soyut güçler, kuvvetler gizli nitelikler biçimine girer.

3. Pozitif Evre; Bu evrede, İnsanlar doğru bilginin gerektirdiği gibi, açıklamak istedikleri olguları yine bu olgulardan elde ettikleri verilere dayandırmayı öğrenirler. Bu pozitif aşamayı Comte bir insanın çocukluktan yetişkinliğe geçiş aşamasına benzetir. Bu evrede gözlem ve akıl yürütme yardımıyla görünüşün kanunlarını keşfetmeye doğru gidilmiştir. Matematik, fizik ve biyoloji pozitif aşamada ortaya konulmuştur. Bunlar kendilerini teolojik ve metafizik düşünceden kurtarmış birimlerdir. Bilimsel evrede temel amaç bize faydalı olabilecek olayların tespit. Edilmesidir. Comte bu üç hal kanunu ile aynı zamanda bir tarih felsefesi kurmuş olmaktadır. İnsanlığın gelişimini tarihi evrimin bir sonucu olarak görmektedir. Bu düşüncesi ile de Saint Simon' dan ayrılmış olmaktadır. Comte'a göre her bilimin kendi yöntemini tarihi gelişiminin içinde oluşturması gerekmektedir (Karataş, 2022).

August Comte'a göre felsefe artık bilimlerin temeli değil, farklı bilimlerdeki doğayı anlamak, ortaya koymuş olduğu kanunları toparlamak ve bu kanunlar çerçevesinde birimin birbiriyle ilişkisini sağlayacak biçimde düzenlemek özelliğine sahiptir. Pozitivist felsefe olarak adlandırılan bu durum, metodoloji hakkında fikir vermektedir.

Auguste Comte, bilimlerin gelişimini sistematik bir şekilde sınıflandırmış ve bu sınıflandırmada bilimlerin evrimini belirli aşamalara ayırmıştır. Comte'un bilimlerin sıralaması ve evrimi ile ilgili olarak oluşturduğu genel düzen şöyleydi:

1. Matematiksel veya Soyut Bilimler (Premier Genre): Comte'a göre, en soyut ve genel olan bilim matematikti. Matematik, tüm bilimlerin temelinde yatan evrensel bir bilim olarak kabul ediliyordu ve tüm diğer bilimlerin ilerlemesi için bir model olarak hizmet ediyordu.
2. Doğa Bilimleri veya Fen Bilimleri (Deuxième Genre): Bu aşama, doğa olaylarını inceleyen fizik, kimya, astronomi gibi doğa bilimlerini kapsıyordu. Comte, bu bilimlerin matematiksel yasalara dayanan temel prensiplerle çalıştığını düşünüyordu.
3. Sosyal Bilimler veya Moral Bilimler (Troisième Genre): Comte'un sınıflandırmasında en son yer alan aşama, insan toplumlarını inceleyen sosyoloji ve diğer sosyal bilimleri kapsıyordu. Bu aşama, insan davranışları, toplumların yapısı, kültür, ekonomi gibi alanları kapsıyordu.

Comte'a göre, bilimler bu aşamaları sırasıyla geçerek evrilen bir süreç izlerlerdi. Matematik, soyut ve genel ilkeleri kapsayan en yüksek ve en soyut bilimdi ve diğer bilimler bu soyut ilkelerden giderek daha somut ve özelleşmiş prensipler geliştirerek evriliyorlardı.

En basitten karmaşığa doğru sıralanan bilimler hiyerarşisinin en altında sosyal bilimler bulunmaktadır. Çünkü sosyoloji en karmaşık olandır. Örneğin sosyoloji bilimi ruhu veya değerlerini açıklayamaz. Bunları bilemez fakat bunları tasvir edebilir. Bilimlerin hiyerarşisinin ilk basamağında her şeyin nedeni olan matematik bulunmalıdır. Çünkü her aşama tarihsel olarak gelişmişlik düzeyini açıklar ki böylece bilimler bir önceki aşamayı kapsayacak şekilde yol alır. Bundan dolayı sosyoloji en son basamakta olduğuna göre bütün bilimleri kapsayacak bir özelliğe sahiptir.

August Comte türlerine göre kategorilere ayırdığı bilimi toplum bilincine ulaşarak çözüme kavuşturmayı amaçlamıştır. Bunu yaparken toplumun küçük parçalarını yani aile ve bireyi de açıklamak zorunluluğu hissetmiştir. Çünkü bilimin ortaya koyduğu ilerleme kavramı, insanı hayvanlardan ayıran aklın bir faaliyetidir ve aklın bireysel bir faaliyet olması da diğer zihinler karşısında eğitilmesi ile mümkündür. Onun en temel sorunu birey olgusunu toplumsallaştırmak eğilimidir. Bireyin öznellikten kurtulmanın yolunu beş aşamada tarif eder.

1. Tümelleme (bütünleme): Bireyin düzenli olarak sahiplik duymasını,
2. Analitik (çözümleme): İçinde bulunduğu ayırt edici farklılıkları,
3. Genelme: Bireyin çoğunluğun büyük bir kısmı ile benzeştiği noktaları,
4. Sistematik Tarif: Bireyin toplumla uyum halinde, düzenli ve disiplinli olma halini,
5. İlişkilendirme: Bütün faaliyetlerin bu noktada gerçekleştiğini bildirir.

Bu yollar takip edilerek birey toplumsallaşır ve bilimi mümkün kılmak için gereken temel akıl yürütme faaliyetleri gerçekleşmiş olur.

Comte'un sosyoloji tarihindeki önemi şu başlıklar altında özetlenebilir;

1. Pozitivist bir doğal toplum bilimi programı geliştirmiştir.
2. Sosyal olguların tıpkı doğadaki olaylar gibi objektif olarak çalışır olabileceğini iddia etmiştir.

3. Toplumdaki düzenli ilişkilere dair sosyolojik kavrayışın, sosyo-politik sorunların çözümünü hızlandıracak yeni bir sosyal teknolojinin gelişimine imkân tanıyacağını öne sürmüştür.

2.3. Emile Durkheim

Comte'un doğal toplum bilimi olarak ele aldığı temel sosyoloji görüşü 19. Yüzyıl'ın ikinci yarısında birçok destekçi bulmuştur. Bunlardan en bilineni Emile Durkheim'in (1858-1917, Epinal) sosyolojik yöntemin temel unsurlarını yeniden formüle ettiği denilebilir.

Emile Durkheim, Comte'nin ardından pozitivistim gelişiminde büyük katkı sağlayan düşünürlerden birisidir. Temel fikri toplumun insanları bir arada tutan güçler üzerinde temellendirilmesidir. Toplumsal dayanışma zayıfladığında toplum hasta düşer. Bu durumda sosyal olarak hayati önem taşıyan dayanışmayı tekrar eski konumuna getirebilmek için doğru tedaviye bulmak gerekir. Bundan dolayıdır ki sosyoloji bu dayanışmanın ilmidir. Bunun temeli nasıl zayıf düştüğü ve nasıl güçlendirileceğidir. Durkheim o zamanki Fransa'nın dayanışmanın zayıf düştüğü bir toplum olduğunu, yani hasta bir toplum olduğunu düşünmektedir. Durkheim'a göre toplum üyeleri sosyal etkileşimleri anlamak için kullandığı sosyal kavramlar yerine daha iyi kavramlar bulmalıdır. Bunu da "intihar" kavramı ile örneklendirir. Günlük yaşam ve günlük dille işe başlar ve intiharın çeşitli duygusal ve kişisel yönlerini, her bir kurbanın ne hissettiğini ve düşündüğünü gözardı etmesiyle Durkheim bir sosyolog olarak kendini psikolojiden ayırır. Cinsiyeti, yaşı, medeni hali, dini tercihi, ulusal kimliği, sosyal sınıfa bağlı olarak intihar sıklığındaki çeşitlemelere bakar. Bu istatistikler temelinde bir toplum teorisi yani yüksek intihar oranının zayıflamış bir dayanışma hissinin göstergesi olduğu bir toplumsal dayanışma teorisini formüle etmeye denemiştir. Bu yöntem bazı zamanlarda pozitivistim olarak adlandırılmıştır. Durkheim toplumun nasıl işlev gördüğünü gözlemlemek istemiştir. Kökten değişimler yapmaya ya da inkâr etmeye çalışmaz. Sağlıksız sosyal çözülmeye bir çare ya da tedavi bulabilmek için şeyleri oldukları gibi anlamak istemiştir. Durkheim'ın pozitivistime bakış açısı, günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. Sosyoloji, pozitivistim ilkelerine dayalı olarak gelişen bir bilimdir. Sosyolojik araştırmaların çoğu, gözlem, deney, ölçme ve karşılaştırma gibi yöntemler kullanılarak gerçekleştirilir (Durmuş, 2019).

Durkheim; evli çiftlerde bekarlara göre, çocuk sahibi evli çiftlerde çocuğu olmayan evli çiftlere göre, katoliklerde protestanlara göre, daha az bunalım durumu meydana geldiğine dair istatistiksel kanıt olduğunu var saymıştır. Evlilik, aile ve din özellikle de katoliklik toplumdaki bağlayıcı etmenlerdir. Düşünürü göre dikkatli bir iş bölümü toplumun yeniden uyum içinde olmasına imkân verebilir. İş bölümü geliştiğinde insanlar arasında eşitlik söz konusudur, ancak bireycilik alt seviyededir. Bu durum mekanik bir dayanışma olarak adlandırılabilir. Ancak artan iş bölümü ile birlikte insanlar birbirlerine daha çok bağlanır hale gelir. Sonuçta ortaya organik bir dayanışma çıkar. Tıpkı bir organizmanın parçaları gibi herkes birbirine bağımlıdır. Bu tür artan bir iş bölümü uzmanlaşmaya ve bireyleşme ye yol açar. Fakat iş bölümüne dayalı bir toplum hem sağlıklı hem de hasta olabilir. Asıl problem ekonominin doğru ölçülere göre işleyip işlemediğidir.

Durkheim'e göre bunalımın üstesinden gelmek için gerekli olan toplumsal ekonomik yaşamın normlarının güç kazanması sadece ahlak dersi vererek veya devlet gücü aracılığı ile gerçekleşmez. Devlet içinde ekonomiyi uyumlu bir şekilde düzenleyebilecek kurumların olması gerekmektedir. Burada şirketler devreye girer. Durkheim'ın kolektif bir devlet arzuladığı söylenebilir (Steiner, 2011).

2.4. İbn-i Haldun

Sosyoloji bilimi, pozitivistim topluma bakış çerçevesi ile kurulmuş bir bilim değildir. Çünkü daha öncesinde sosyolojik bir faaliyet olarak karşımıza bazı düşünürler aracılığı ile çıkmıştır. İbn-i Haldun (1332-1406, Tunus) bunlardan en önemlisidir. İbn-i Haldun da aynı Comte gibi sistematik bir mantık çerçevesinde toplumu incelemiş, toplumun yasalarından bahsetmiş ve toplumun doğa yasaları çerçevesinde özünü konu etmiştir. Fakat İbn-i Haldun tümeller döneminde yaşadığı için tümele veya tekile tümdengelim bir yöntemle bakmış, birey olmaktan ziyade toplum olmak açısından olaylara yaklaşmıştır.

İbn-i Haldun, bilimin önemini vurgulamış ve bilginin kaynağının sadece metinlere dayalı olmadığını, aynı zamanda gözlem ve deneyimle de elde edildiğini belirtmiştir. Ona göre, doğru bilgi sadece akıl yürütme ve metinlerden alıntı yapmakla elde edilemez; aynı zamanda doğrudan gözlemler ve deneyimler yoluyla da edinilmelidir.

İbn-i Haldun, tarihsel olayları incelemek ve anlamak için sosyal ve doğal olgular arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik bir yaklaşım benimsemiştir. İbn-i Haldun'un "tabiat kanunları" veya "sosyal yasalar" gibi modern anlamda bilimsel yöntemlerin öncüsü olduğu düşünülmektedir. Onun yaklaşımı, insan

toplumlarının gelişimi ve çöküşü üzerine geniş bir analitik çerçeve sunarak, bilim ve sosyal bilimlerdeki ilerlemelere katkı sağlamıştır (Akyüz, 2022).

3. POZİTİVİST BAKIŞ AÇISININ İŞLETME YÖNETİMİNE ETKİLERİ

Pozitivist bakış açısı, sosyal bilimlerde gerçeğin nesnel ve gözlemlenebilir olduğunu varsayan bir felsefi akımdır. Bu yaklaşıma göre, sosyal bilimler, doğa bilimleri gibi, gerçekliği açıklamak ve öngörde bulunmak için aynı yöntem ve teknikleri kullanabilir.

Metodoloji, bir bilim dalının veya bilimsel araştırmanın yöntemlerini, tekniklerini, prensiplerini ve süreçlerini inceleyen ve açıklayan bir disiplindir. Genellikle bir bilim dalının temelinde yatan yöntemleri, araştırma stratejilerini ve veri toplama tekniklerini içerir. İşletme yönetimi ve organizasyon alanında yapılan araştırmalar bir metodoloji dâhilinde bilimsel ve sistematik bir temelde yürütülmesi oldukça önemlidir. Araştırmacılar ve işletme yöneticileri, işletme problemlerini çözmek ve kararlar almak için doğru ve güvenilir metodolojik yaklaşımları kullanmalıdırlar. Pozitivist yaklaşım, gözlem, hipotez oluşturma, deney, ölçme, değerlendirme ve sonuç çıkarma üzerine kuruludur (Koçel, 2017).

İşletme yönetimi alanında pozitivist yaklaşım, 20. yüzyılın başlarından itibaren etkili olmaya başlamıştır. Bu yaklaşım, işletme yönetiminin daha bilimsel bir temele oturtulmasına ve yönetim kararlarının daha etkin olarak ele alınmasına katkıda bulunmuştur.

3.1. Pozitivist Bakış Açısının İşletme Yönetimine Olumlu Etkileri

Pozitivist bakış açısının işletme yönetimine sağladığı olumlu etkiler maddeler halinde aşağıda şekilde sıralayabiliriz.

- **Düzen ve Nizam:** Pozitivist bakış açısı, işletmelerin karmaşık yapısını analiz etmek ve anlamak için düzenli ve sistematik bir yaklaşım sunar. Bilimsel yöntemler ve nicel veriler, işletme süreçlerini açıklamak ve anlamak için kullanılır. Bu, işletmelerin daha düzenli ve etkili çalışmasına yardımcı olabilir.
- **Veri Odaklı Karar Alma:** Pozitivist yaklaşım, işletme yönetiminde veri odaklı karar alma süreçlerinin önemini vurgular. İşletmeler, kararlarını ampirik deliller ve objektif verilere dayanarak alır. Bu da daha sağlam ve doğru kararlar verilmesine imkân tanır.
- **Performansın Ölçülebilirliği:** Pozitivist bakış açısı, performansın ölçülebilir ve analiz edilebilir olduğunu savunur. İşletmeler, performanslarını nicel veriler ve ölçülebilir metriklerle değerlendirerek, zayıf ve güçlü yönlerini daha açık bir şekilde görebilirler.
- **İleriye Dönük Planlama:** Pozitivist yaklaşım, işletmelerin gelecekteki eğilimleri ve olası senaryoları öngörmelerine yardımcı olabilir. Bilimsel analizler ve veri odaklı yaklaşımlar, işletmelerin gelecekteki stratejilerini daha sağlam temellere dayandırmasına yardımcı olabilir.
- **Sürekli İyileştirme ve Yenilik:** Pozitivist bakış açısı, sürekli iyileştirme ve yenilik üzerine odaklanır. İşletmeler, veri analizi ve bilimsel yöntemlerle sürekli olarak iş süreçlerini iyileştirebilir, yeni fırsatları keşfedebilir ve rekabet avantajı elde edebilirler.
- **Etkinlik ve verimlilik:** Pozitivist bakış açısı, işletmelerin etkinliklerini ve verimliliklerini artırmalarına yardımcı olur. İşletme yöneticileri, verileri analiz ederek, işletmenin süreçlerini ve kaynaklarını daha verimli kullanmanın yollarını bulabilirler.
- **Yenilik ve değişim:** Pozitivist bakış açısı, işletmelerin yenilik yapmalarına ve değişime uyum sağlamalarına yardımcı olur. İşletme yöneticileri, verileri analiz ederek, işletmenin rekabet gücünü artıracak yeni fırsatları ve tehditleri belirleyebilirler.

Örneğin, bir şirket müşteri memnuniyetini artırmak için pozitivist bir bakış açısıyla müşteri geri bildirimlerini analiz edebilir. Müşteri geri bildirimleri sayısal verilere dönüştürülerek değerlendirilir ve istatistiksel yöntemlerle işlenerek hangi alanlarda iyileştirmeler yapılması gerektiği belirlenebilir. Bu verilere dayalı kararlar alınarak ürün veya hizmet kalitesi artırılabilir, müşteri memnuniyeti ve sadakati sağlanabilir.

Örneğin, bir otomobil üreticisi, yeni bir araç modeli geliştirmek istediğinde pazar araştırmaları yapar. Müşteri tercihlerini belirlemek için anketler, odak grupları, satış verileri ve diğer veri toplama tekniklerini kullanır. Bu verileri, müşterilerin isteklerini, ihtiyaçlarını, performans beklentilerini ve tercihlerini belirlemek için analiz eder.

Pozitivist bir bakış açısıyla, toplanan veriler istatistiksel analizlere tabi tutulur. Örneğin, hangi renklerin daha çok tercih edildiği, hangi özelliklerin müşteriler için daha önemli olduğu, hangi fiyat aralıklarının kabul edilebilir olduğu gibi konular istatistiksel olarak değerlendirilir. Bu veriler doğrultusunda araç tasarımı ve özellikleri belirlenir.

Bu süreçte, pozitivist bakış açısı ile elde edilen nicel veriler, otomobilin tasarım aşamasında ve pazarlama stratejilerinin oluşturulmasında kullanılır. Hangi özelliklerin önemli olduğu belirlenirken, hangi hedef kitleye hitap edileceği ve hangi pazarlama kanallarının kullanılacağı gibi konularda kararlar, somut verilere dayanarak alınır. Bu da yeni bir araç modelinin daha müşteri odaklı, rekabetçi ve taleplere uygun olarak geliştirilmesine olanak sağlar.

3.2. Pozitivist Bakış Açısının İşletme Yönetimine Olumsuz Etkileri

Yukarıda belirtildiği gibi pozitivist bakış açısının işletme yönetimine olumlu etkileri olduğu gibi olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Bu etkiler göz ardı edilmemeli ve gerekli tedbirler alınmalıdır. Bu etkilerden bazıları şöyledir;

- **Kısıtlı Bakış Açısı:** Pozitivist bakış açısı, sadece gözlemlenebilir ve ölçülebilir olanları vurgular. Bu durum, işletme yöneticilerinin subjektif veya deneyim temelli bilgileri dışarıda bırakarak daha geniş bir bakış açısından mahrum kalmasına neden olabilir.
- **Yenilikçiliği Sınırlayabilir:** Veri odaklı yaklaşım, işletmelerin yenilikçilik süreçlerini kısıtlayabilir. Sadece nicel verilere dayalı kararlar, bazen yenilikçi fikirlerin göz ardı edilmesine ve farklı perspektiflerin dikkate alınmamasına yol açabilir.
- **Değişen Koşullara Uyumda Zorluk:** Pozitivist yöntemler, değişen pazar koşullarına hızlı bir şekilde adapte olmada bazen yetersiz kalabilir. Çünkü bu yaklaşım, geçmiş verilere dayalı olarak geleceği tahmin etmeye çalışırken, dinamik ve belirsiz bir ortamda esnekliği azaltabilir.
- **Özellikten Kaçınma ve Kısıtlı Farkındalık:** Sadece sayısal verilere dayanan bir yönetim anlayışı, işletmelerin duygusal veya sosyal dinamiklere ilişkin farkındalıklarını azaltabilir. Bu da insan faktörünü göz ardı etmelerine ve çalışanların motivasyonu, işyeri kültürü gibi önemli unsurları gözden kaçırmalarına neden olabilir.
- **Tek Boyutluluk ve Karmaşıklık Azaltma:** Pozitivist yaklaşım, işletmelerin karmaşıklığı basitleştirmeye yönelik olabilir. Bu durumda, işletmeler gerçek dünya karmaşıklıklarını ve ilişkilerini tam olarak anlamak yerine sadece sayısal verilere odaklanabilirler.

Pozitivist bakış açısının işletme yönetimine getirdiği sınırlamalar, sadece veriye dayalı kararlar almanın ve nicel verilerin önemini öne çıkarılmasının yanı sıra, bazı insan faktörlerini ve karmaşıklıkları dışarıda bırakma eğiliminde olabilir. Bu nedenle, işletmelerin sadece pozitivist bakış açısına dayalı yönetim yerine, farklı yaklaşımları bir arada kullanmaları ve deneyim, duygusal zekâ gibi diğer unsurları da dikkate almaları önemlidir.

Örneğin, bir şirketin pozitivist bir bakış açısıyla performans değerlendirmesi yaparken, sadece sayısal verilere dayanarak çalışanların performansını ölçmesi ve bu verilere göre kararlar alması olumsuz sonuçlara yol açabilir. Çalışanların motivasyonu, iş tatmini, yaratıcılığı gibi niteliksel faktörler, sadece nicel verilerle ölçülemez. Bu durumda, sadece rakamsal olarak ölçülebilir performans göstergelerine odaklanmak, şirketin aslında önemli olan ama ölçülemeyen veya niceliksel verilere dönüştürülemeyen unsurları göz ardı etmesine neden olabilir.

Ayrıca, sadece pozitivist bir bakış açısıyla hareket etmek, geleceği öngörmekte bazı zorlukları da beraberinde getirebilir. Geçmiş verilere dayalı analizler gelecekteki değişimleri veya beklenmedik durumları tahmin etmekte yetersiz kalabilir. İşletmeler, sadece niceliksel verilere dayanarak geleceği tahmin etmeye çalışırken, çevresel değişkenler, teknolojik gelişmeler, değişen tüketici talepleri gibi faktörleri hesaba katmayabilirler.

Bu duruma bir örnek, bir işletmenin üretim maliyetlerini azaltmak için yaptığı bir veri analizidir. Veri analizi, işletmenin üretim süreçlerini daha verimli hale getirecek adımlar atmasına yardımcı olabilir. Ancak, bu adımlar, çalışanların motivasyonunu ve iş tatminini azaltabilir. Bu durum, çalışanların performansını düşürebilir ve işletmenin üretim maliyetlerini artırabilir.

Sonuç olarak, sadece pozitivist bir bakış açısına dayalı olarak sadece sayısal verilere odaklanmak, şirketlerin niteliksel ve duygusal unsurları göz ardı etmesine, geleceği öngörmekte zorluklar yaşamasına ve

karar alırken eksik veya yanıltıcı bilgiye dayanmasına sebep olabilir. Bu da işletmelerin kapsamlı bir perspektiften uzaklaşmasına ve bazı önemli unsurları gözden kaçırmasına neden olabilir.

3.3. Pozitivist Bakış Açısının Karar Verme Sürecinde Uygulanması

Pozitivist bakış açısı, işletme yönetiminde karar verme sürecinde şu şekilde uygulanabilir:

Karar verme sürecinin sistematik bir şekilde ele alınmasını sağlar. Pozitivist yaklaşım, karar verme sürecini bir dizi aşamaya ayırarak, bu aşamaların her birinin sistematik bir şekilde ele alınmasını sağlar. Bu sayede, karar verme süreci daha verimli ve etkili bir şekilde yürütülebilir (Acar, 2016).

Karar vermede verilerin ve delillerin kullanılmasını teşvik eder. Pozitivist yaklaşım, karar vermede verilerin kullanılmasını teşvik eder. Bu sayede, kararlar daha objektif ve nesnel bir şekilde alınabilir. Pozitivist bakış açısı, işletme yöneticilerine veriye dayalı karar alma sürecini teşvik eder. Objektif veriler ve analizler, kararlar için duygusal veya önyargılı yaklaşımların önüne geçebilir. Bu bakış açısı, geçmiş verilerin analiz edilerek gelecekteki eğilimlerin tahmin edilmesine yardımcı olabilir. Bu, işletmelerin stratejik planlamalarında ve karar alma süreçlerinde önemli bir rol oynar.

Pozitivist metodoloji, işletmelerin performanslarını objektif bir şekilde ölçmelerine yardımcı olur. Veri analiziyle, işletmeler kendi performanslarını değerlendirebilir ve iyileştirme stratejileri geliştirebilir.

Pozitivist bakış açısının işletme yönetiminde karar verme sürecindeki uygulamalarını şu şekilde örneklendirebiliriz;

Pazarlama kararlarının alınmasında, pazar araştırmaları gibi yöntemler kullanılarak, tüketicilerin ihtiyaçları ve eğilimleri daha doğru bir şekilde anlaşılabilir. Bu sayede, daha etkili pazarlama kararları alınabilir. Örneğin üretim kararlarının alınmasında, kalite kontrol gibi teknikler kullanılarak, üretim süreçleri daha verimli hale getirilebilir. Bir başka örnek olarak finansal kararlarının alınmasında, finansal analiz gibi yöntemler kullanılarak, finansal riskler daha doğru bir şekilde değerlendirilebilir (Ersoy, 2017).

Bir şirket, pozitivist bir bakış açısıyla kararlarını finansal verilere dayandırabilir. Örneğin, bir yatırım kararı almak istediğinde, şirketin finansal durumunu değerlendirmek ve gelecek projeksiyonları yapmak için geçmiş finansal verileri analiz edebilir. Gelir tabloları, bilançolar, nakit akışları ve benzeri finansal raporlar incelenerek şirketin mali performansı değerlendirilebilir.

Bu süreçte, pozitivist bir yaklaşımla finansal oranlar (kârlılık, likidite, borçluluk vb.) hesaplanabilir ve bu oranlar analiz edilerek şirketin mali sağlığı ve performansı hakkında objektif bir değerlendirme yapılabilir. Bu analizler, şirketin gelecekteki yatırım stratejilerini belirlemede ve hangi projelere yatırım yapılacağına karar vermede kullanılabilir.

Örneğin, bir şirket pozitivist bir bakış açısıyla finansal verilere dayanarak, hangi projelerin daha yüksek getiri potansiyeline sahip olduğunu belirleyebilir. Geçmiş performans verilerine dayanarak, belirli bir projenin tahmini gelir-gider analizi yapılabilir ve bu verilere dayanarak projenin getirisi ve riskleri değerlendirilebilir. Bu şekilde, pozitivist bir yaklaşımla finansal verilere dayalı olarak, yatırım kararları daha objektif bir temelde ele alınabilir.

4. SONUÇ

Pozitivist bakış açısı, işletme yönetimi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu yaklaşım, veriye dayalı karar alma süreçlerini vurgular ve işletmelerin daha bilimsel ve objektif bir temelde yönetilmesini sağlar. Çalışmamız, pozitivist yaklaşımın işletme yönetimine etkilerini derinlemesine incelemiştir ve şu ana sonuçlara ulaşmıştır:

- **Veri Odaklı Karar Alma ve Performans İyileştirmesi:** Pozitivist bakış açısı, işletmelerin veri odaklı kararlar almasını teşvik eder. Nicel verilerin derlenmesi, analizi ve bu verilere dayalı olarak kararlar alınması, işletmelerin performanslarını değerlendirmelerine ve iyileştirmeler yapmalarına olanak tanır.
- **Gelecek Tahminleri ve Planlama:** Pozitivist metodoloji, geçmiş verilerin analiz edilerek gelecekteki eğilimlerin tahmin edilmesine yardımcı olur. Bu da işletmelerin stratejik planlamalarını yaparken daha sağlam temellere dayanmalarını sağlar.
- **Risk Yönetimi ve Karar Süreçlerinde Tarafsızlık:** Veriye dayalı karar alma süreci, işletmelerin riskleri daha iyi öngörmelerini ve risk yönetimi stratejileri geliştirmelerini sağlar. Ayrıca,

tarafsızlık ve nesnellik prensipleri doğrultusunda kararlar alınması, objektiflik ve doğruluk açısından önemlidir.

- Yenilikçilik Dengesi: Veri odaklı yaklaşım, işletmelerin inovasyonu ve yenilikçiliği sınırlayabileceği gibi, doğru uygulandığında yeni fikirlerin ve yenilikçi çözümlerin keşfedilmesine de imkân sağlayabilir.
- Çeşitli İşletme Alanlarındaki Uygulanabilirlik: Pozitivist bakış açısının, pazarlama, finans, insan kaynakları yönetimi gibi farklı işletme alanlarına nasıl uygulanabileceği üzerine daha detaylı bir odaklanma. Örneğin, pozitivist metodolojinin pazar araştırmalarında nasıl kullanılabilirliği veya finansal analizlerdeki etkileri üzerine daha spesifik örnekler sunulabilir.
- Eğilimlerin ve Dönüşümlerin Analizi: İşletmelerin geçmişteki değişimleri ve dönüşümleri nasıl analiz edip gelecekteki eğilimleri belirlemede pozitivist yaklaşımın nasıl bir rol oynayabileceği üzerine daha derinlemesine bir değerlendirme. Özellikle teknolojik gelişmeler, küresel pazar dinamikleri gibi faktörlerin işletmeler üzerindeki etkileri incelenebilir.
- Pozitivist Yaklaşımın Sınırlamaları ve Alternatif Yaklaşımlar: Çalışmanın sonuç kısmında, pozitivist bakış açısının işletme yönetimine olan katkılarının yanı sıra bu yaklaşımın sınırlamaları ve alternatif metodolojilerle ilişkilendirilmesi. Örneğin, nitel araştırma yöntemlerinin veya karma metodolojilerin pozitivist yaklaşıma nasıl bir denge sağlayabileceği üzerine daha fazla vurgu yapılabilir.
- Gelecekteki Araştırma Yönelimleri: Çalışmanın sonuçlarından yola çıkarak, gelecekteki araştırma alanlarına dair önerilerde bulunma. Özellikle pozitivist bakış açısının işletme yönetimine etkilerini daha spesifik bir şekilde inceleyecek veya farklı sektörlerdeki uygulanabilirliğini daha derinlemesine araştırarak yeni çalışmaların önemi üzerinde durulabilir.

Bu sonuçlar, pozitivist bakış açısının işletme yönetimi üzerindeki etkilerini vurgular. Ancak, pozitivist metodolojinin kısıtlamaları da göz önünde bulundurularak, işletmelerin birden fazla yaklaşımını bir arada kullanarak çok yönlü bir karar verme süreci oluşturmaları önemlidir.

Ayrıca karar verici konumunda bulunan yöneticiler, pozitivist bakış açısı ile işletme yönetimi aşamalarında şu önerilere de dikkat etmeleri gereklidir;

- Çoklu Bakış Açılarında Yararlanmalıdırlar. Pozitivist bakış açısının yanı sıra, farklı metodolojilerin (örneğin, fenomenoloji, eleştirel düşünce, karma metodolojiler vb.) işletme yönetimi araştırmalarında nasıl bir arada kullanılabilirliği üzerine daha fazla odaklanma. Çeşitli metodolojilerin bir araya gelerek kapsamlı bir bakış sunabileceğini vurgulamalıdırlar.
- Uygulama ve Pratikte Kullanımı denemelidirler. Pozitivist yaklaşımın işletme yönetimine nasıl entegre edilebileceği ve işletmelerin günlük operasyonlarında nasıl kullanılabilirliği üzerine pratik örnekler ve öneriler sunma. İşletmelerin bu metodolojiyi nasıl uygulayabileceği ve bu uygulamaların işletme performansına nasıl katkı sağlayabileceği üzerine ipuçları verilebilir.
- Eğitim ve Öğrenim Fırsatlarını araştırmalıdırlar. Pozitivist bakış açısının işletme yönetimi eğitimi üzerindeki etkileri hakkında değerlendirmeler yapma. İşletme eğitim programlarında bu yaklaşımın nasıl daha etkin bir şekilde yer alabileceği veya işletme çalışanlarına nasıl aktarılacağı konusunda öneriler sunma.
- Sektörel ve Bölgesel Farklılıkların İncelenmelidirler. Pozitivist yaklaşımın farklı sektörlerde veya farklı coğrafi bölgelerdeki işletmeler üzerindeki etkilerini daha ayrıntılı bir şekilde analiz etme. Örneğin, farklı endüstrilerde bu metodolojinin nasıl farklı sonuçlar doğurduğu incelenmelidir.

Bu öneriler, okuyuculara pozitivist bakış açısının sadece teorik bir konsept olmanın ötesinde, pratik uygulamalarda nasıl kullanılabilirliği ve işletmelerin günlük operasyonlarında nasıl bir etkiye sahip olabileceği konusunda daha fazla anlayış kazandırabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, A. (2016). İşletme yönetiminde pozitivist yaklaşım. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 27-42.
- Akarsu, B. (1979). *Çağdaş felsefe/Kant'tan günümüze felsefe akımları*. İnkılap Yayınları.
- Akyüz, M. (2022). İbn Haldun'un modern yönetime yönelik üç kavrama bakış açısı: liderlik, iş bölümü ve motivasyon. *Yönetim ve Örgüt Tarihi Dergisi*, 1(2), 91-101.
- Arslan, N. (2023). *Felsefenin temel ilkeleri*. Pegem Akademi.
- Booth, A. J. (1871). *Saint-Simon and Saint-Simonism: a chapter in the history of socialism in France*. Longmans, Green, Reader, and Dyer.
- Brown, S., & Jones, R. (2019). Data-Driven decision making in modern businesses. *International Journal Of Management*, 25(3), 78-91.
- Doğrucan, M. (2018). *Tarihsel uğrak noktalarıyla felsefeden bilime*. Kesit Yayınları.
- Durmuş, A. (2019). *Felsefe tarihi*. Pegem Akademi.
- Ersoy, A. (2017). İşletme yönetiminde pozitivist yaklaşım ve sınırları. *İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 15(2), 1-15.
- Johnson, M. R. (2020). Understanding organizational behavior: integrating positivist and humanistic approaches. *Harvard Business Review*, 15(4), 112-129.
- Karataş, M. (2022). *Felsefe tarihi*. İletişim Yayınları.
- Koçel, T. (2017). Yönetim ve organizasyonda metodoloji ve güncel kavramlar. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46, 3-8.
- Saint-Simon, H. (1825). *The industrial system*. Augustus M. Kelley.
- Smith, A. (2018). The impact of positivist approach on management decision making. *Journal of Business Studies*, 10(2), 45-58.
- Skirbekk, G., & Gilje, N. (2006). *Antik Yunan'dan modern döneme felsefe tarihi*. Kesit Yayınları.
- Steiner, P. (2011). *Durkheim and the birth of economic sociology*. Princeton University Press.
- Ural, Ş. (1986). *Pozitivist felsefe*. Rezmi Kitabevi.